

rešitvi vprašanja naprej segati. — Gospod poslanec dr. Sturm izrekel je obžalovanje, da se je v tem trenutku in na tem mestu razpravljalo jezikovno vprašanje, jaz tega ne obžalujem manj kot on; toda on, ki je svojemu neposrednemu predgovorniku ugovarjal, se je vendar-le v nekem oziru dejansko vdeležil jezikovne razprave. — Prvi gospod govornik, ki je povod dal k tej razpravi, je nekako obžaloval mnogojezičnost države ter svoje menenje izrazil o važnosti gojenja vojnega jezika. Tega, da mnogojezičnost države gledé javne uprave marsikatero težavo prizadeva, ne more nihče tajiti. Toda mi smo pred vprašanjem: Ali naj se in ali se more zavolj namenov uprave predrugačiti posebnost države, ali pa je veliko bolj primerno in potrebno, da se uprava prilaga potrebam in posebnostim države. (Živahno pritrdjevanje na desni.) Jaz moram vsikakor onemu gosp. pregovornikov pritrditi, ako je imenoval trenutek nesrečno izbran, tukaj jezikovno vprašanje v vojni razpravljati. Danes v nekem oziru kritičnem položaju bi gotovo kazalo najkrepkeje naglašati pred soglasje narodov (dobro! dobro! na desni) in pa enoto in edinost v vojni inostranstvu nasproti. (Pohvala na desni.) Da jaz v tem oziru odstopim od svojega sklepa, tega gotovo nisem sam kriv, ampak kriva je tega prejšnja razprava. Gospod poslanec baron Dumreicher trdi, da so zadnjih sedem let razmere gledé izobraževanja naših ljudskih in srednjih šolah postale slabše. Zaman iščem postavnih ali administrativnih prememb, katere bi se bile teh 7 let gledé ljudskih in srednjih šol dogodile, jaz ne najdem ničesar. Nasprotno nahajam, da se je šolstvo na oni podlagi razvijalo, katere je prejelo za čas prejšnjih vlad in prejšnjih parlamentov. Pred 7 leti, tedaj leta 1879. nastala je le ena bistvena prememba, na krmilo prišla je druga vlada, nastop novega parlamenta in nove večine. Od tod ta pok!

To je prav za prav ono, zoper kar se ojstrina razprav obrača (dobro! na desni) in potem je tudi obrnjena drugam. Adresa ni obrnjena do vojnega ministerstva in zato se mi zdi po vsem razumljivo, da njegova prevzvišenost gospod vojni minister o tej razpravi ni poprijel besede.

Ako tedaj na podlagi resnice preiskujemo in na podlagi statističnih izkazov pregledavamo, kaj se je v zadnjih letih po ljudskem šolstvu doseglo, ako izrekoma pregledamo ove statistične izkaze, katere leto za letom vojno upravnštvo objavlja, pridemo do jako veselega prepričanja, da se z vsakim letom število analfabetov (ki ne znajo brati) v vojni zmanjšava, da se izobraženost izredno povzdigava in potem vrsta onih, izmed katerih se jemljejo podčastniki, stalno širi in vekša. Prožila se je misel, da bi se morale na korist vojne na mestih garnizij ustanoviti nemške šole, da bi mogle rodbine oženjenih podčastnikov in častnikov svoje otroke odgojevati v nemščini.

Gospoda moja! jaz si ogledam pred vsem denarni uspeh take naredbe. Mi štejemo 102 dopolnilna okraja samo za pešce. Vrh tega imamo še garnizijske kraje pešcev, konjikov in topničarjev. V vseh teh krajih naj bi se ustanovile nemške šole? In ako se kaže na enoto uprave v vojni, tedaj se mora to načelo izvršiti ne samo v deželah, zastopanih v državnem zboru, temveč tudi na Ogerskem in Hrvatskem. Bilo je li tako namenjeno? In ako se s tako mogočnostjo kaže na enoto vojne, katera bi se nahajala v službenem jeziku, hoče se li s tem ojstrina obračati zoper madjarščino kot poveljniški jezik pri ogerski deželni brambi, zoper hrvaščino pri hrvatski deželni brambi? In naglašati moram, ne samo stalna vojna, tudi deželne brambe so važen in pomenljiv del oroženstva, in kar se izreče kot načelo za stalno vojno, mora enako veljati za kraje deželne

brambe. Jezikovno vprašanje v vojni bilo je večkrat predmet nadrobni razprav tako v tej visoki delegaciji, kakor v državnem zboru, toda od nobene strani nisem ničesar čul, kar bi se bilo obračalo zoper važnost enotnega poveljniškega jezika ali zoper enotni službeni jezik v vojni. Nobena narodnih frakcij, kakor visoko tudi cenijo narodno pravico, ni se o tej stvari tako izrazila, da bi se po nji mogla krhati potrebna enota. Po sestavi naše države pa iz različnih, krepkih, zgodovinskih in napredujočih narodih se pa enota vojne ne sme iskati samo v enotnem službenem in poveljniškem jeziku, ampak opira se posebno na skupno čutje, na prepričanje, katero ima svoje korenine vsacega vojaka tudi tako imenovanega prostaka (dobro! na desni) in za to ni prav samo poveljniški in službeni jezik povzdigovati. Ne sme se pozabiti, da imamo tudi jezike polkov, da je ravno tako neizogibno treba, da predstojniki vojakov, podčastniki in častniki imajo zadostno zmožnost v polkovem jeziku. Na oba jezika, na službenega in na polkovega mora previdna vojna uprava obračati enako pozornost.

Iz izjav gospoda vojnega ministra, katere je izdal pri različnih prilikah, zajemam prepričanje, da je tudi vojni upravi to pravilo vodilo.

Ker pozabiti ne smemo, da imamo ljudsko vojno in kedar nastopi položaja resnoba, ne bo zadostoval poveljniški in službeni jezik, zmago pripeti na naše zastave.

Mi imamo zavedno vojno, vojno državljanov in ta vojna je prepričana, da, kedar pride resnoba, da se tal, katere vojak s svojim životom krije, prsti, katero zamaka s svojo krvjo, drži vse, kar ima, njegova narodnost, njegova vera (dobro! na desni) in ako do tega pride, da tak glas póje, takrat zgubi moč tudi enotni poveljniški jezik, tedaj stopi v veljavo ljudski jezik, ki spodbuja posamesne in cele polke storiti svojo dolžnost, življenje žrtvovati za cesarja in državo (pohvala na desni); obe strani moramo tedaj v očeh obdržati in jaz mislim, da vojno upravnštvo vodijo ta načela. (Živahna pohvala na desni.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor kranjski imel je do danes dve javni seji, v katerih se je rešila uže dolga vrsta denarno-gospodarskih predlogov deželnega odbora in več prošinj. Mnogo važnejših predlogov bo še rešiti, kar bo očitvidno mogoče, ako se zbor po praznikih zopet snide za 2 do 3 tedne. Važna sta izrekoma dva vprašanja: ono zemljišno-obveznega zaklada in pa ono o vrejenji deželnega davka na povžitji žganja. — Po zadnji javni seji imel je deželni zbor zaupni razgovor gledé oddaje pobiranja davka za žganje, ta razgovor je bil zanimiv in konec njegov bilo je popolno soglasje vseh navzočih gledé tega, kar je za sedaj storiti v tej zadevi. Upamo, da se bo enako soglasje pokazalo tudi v vseh drugih važnejših vprašanjih; sedaj ni povoda misliti, da bi nastalo drugače in tako je nada opravičena, da bo to zasedanje deželnega zbora mirno in za deželo blagonosno.

— Postava gledé odkupa bire za cerkve, župnije in njik organe, z dotično izvršitveno naredbo vred, razglašen je v XV. kosu deželnega zakonika za vojvodino Kranjsko. S to postavo stopi v veljavo sklep še prejšne protinarodne večine deželnega zbora. Narodna večina bila je mnenja, da je bira naraven in lagljeji način gmotnega podperanja cerkva in župnij, kakor pa doneski v denarjih. — Sedaj se bo postava

venderle izvršila, k sreči ob enem z vrejenjem duhovniške kongrue. K sreči, se nam zdi, zato ker je prilika dana pri cinitvi bire na dve strani v popolni meri ozirati se na revščino našega kmetovalca, da mu brez škode duhovščine breme odkupa bire ne bode preteško.

— **Postava o pravilih za osnovo mestne hranilnice ljubljanske** zadobila je najvišje potrjenje, kakor je g. mestni župan Grasseli naznanil v včerajšnji seji mestnega odbora ljubljanskega.

— **Umrl je v Trebnjem g. dr. Ludovik Vašič**, okrajni zdravnik po dolgi mučni bolezni na jetrih. Pokojni bil je priljubljen zdravnik.

— **Za kolero v deželi Kranjski** ni obolela na novo nobena oseba več. Hladneje zimsko vreme je k temu gotovo naj več pripomoglo.

Mila prošnja. Na kraju Notranjske na Primorski meji v občini Jablanica v vasi Kuteževo se je dne 25. t. m. zjutraj okolo četrte ure nepopisljiva nesreča zgodila. V hiši št. 26. je nastal ogenj in v nekaj urah je 18 gospodarjem vse do tal pogorelo. Poškodovanih je 24, marsikateremu pa vse imetje popolnoma vničeno, tako, da so zdaj brez strehe, orodja, obleke in živeža zase in za živali, itd., z besedo, samo goli zidovi so ostali. Rešiti pri močni burji in po noči ni bilo najmanjše reči mogoče razun živine (le en prešič je zgorel). Strehe poslopij in večina hiš je bila s slamo krita. Da ni bilo slavne c. kr. žandarmerije iz Ilirske Bistrice, bila bi gotovo vsa vas pogorela.

Kaj bodo začeli sedaj siromaki. Zima je tu, ljudje, uže prej zadolženi, so sedaj ob vse. Zavarovani so pač bili vsi razun štirih, a za male zneske; škoda pa je cenjena blizu na 28.000 gold.

Brez dobrih in blagih ljudi si poškodovani nikakor ne bodo mogli pomagati, da, tudi se ne preživeti. Zatorej podpisani zaupljivo trkam na srca malih dobrotnikov, da se usmilijo najrevniših siromakov pogorelcev, ter zljajšajo njihovo bedo, katera je nepopisljiva in pretresljiva. Vse se bode hvaležno sprejemalo, kar koli zamore kdo podariti, bodi-si denar, obleka, živež ali kaj družega. Darovi naj se blagovolijo pošiljati čast. gosp. vikarju Štefanu Jenku v Porgorje ali sl. c. kr. okrajnemu glavarstvu v Postojno ali pa podpisanemu občinskemu predstojništvu. Vsak najmanj znezek se bode sprejel z veliko hvaležnostjo.

Občina Jablanica v Dolenjem Zemouu 28. nov.

Potepan, obč. predstojnik.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Skupni državni proračun prejel je tudi gledé naše države najvišje potrjenje. — Tudi kaj bivali so zadnje dni poslanci bolgarskega „sobranja“, ne-uradno sprejel jih je minister Kalnoky, v avdijenci bili so sprejeti tudi pri cesarju pa kot privatne osebe in ne v posebni avdijenci vse zato, da se ni žalila Ruska. Sprejel jih je tudi ruski poslanik knez Lobanov. Tega naprosila je deputacija posredovati, da se deputacija sprejme tudi v Petrogradu; pa odgovor bil je odločno „ne“. — Videti je, da je deputacija, ki je včeraj z Dunaja odpotovala v Berlin, v vsih krogih zapustila dober vtis. V Berlinu namerava se muditi tri dni, v Parizu dva dni, francoska vlada je obljubila, da je deputacijo sprejeti uradno.

Meseca februarija nameravajo se večje premembe med diplomatičnim osebjem, v Beligrad namenjen je

baje grof Welsersheimb sedaj prvi svetovalec poslanstva v Petrogradu.

Morilec tiskarja Schlosberga, postopač Kreitter, je bil obsojen k smrti.

Česka. — Plener in tovariši predložili so dežel-nemu zboru predlog, naj se vlada naprosi, preklicati obe jezikovni naredbi in upravo dežele vrediti po narodnih mejah. Predlog pride v redno obravnavo.

Na očitane prof. Lamansky-a v seji dobrodelnega društva v Petrogradu, da je Česka izrekoma dr. Riegerjeva politika prekatoliška in preavstrijska odgovarja „Politik“, da je dr. Rieger katolik in Avstrijec in da v tem samo svojo dolžnost spolnuje.

Tirolska. — Deželnemu zboru predložila je vlada načrt šolske postave, v katerem se sicer predlog po vsem veže z načeli državne postave za ljudske šole, sicer pa se določila neki precej ozirajo na versko čustvo prebivalstva. — Ta predlog je videti najvažnejši izmed vseh vladinih predlogov podanih deželnim zborom sploh. — Nikakor pa še ni gotovo, ali bo večina deželnega zbora sprejela to vladino ponudbo. — Do sedaj v Tirolah še nimajo deželne postave za ljudsko šolstvo.

Galicija. — Novi deželni maršal grof Tarnovski pričel je zborovanje obžalovaje, da je odstopil prejšni maršal Ziblikievič pa z obljubo vse svoje moči posvetiti blagoru dežele. Nagovor bil je sprejet s pohvalo tudi za to, ker je zelo naglašal potrebo vrejenja zemljišnoobveznega zaklada in pomirjenje in prijateljstvo med poljsko in rusinsko narodnostjo v deželi.

Ogerska. — Vlada pošlje te dni odpoved trgovinske in carinske pogodbe vladi avstrijski. Različne težnje obeh vlad glede carine od petroleja še nikakor niso porevnane. Ogerska vlada je baje petrolejskim tovarnam na Reki storila obljube, katerih krhati ji je težko, — morebiti še več kot težko. Naša vlada pa ima spretnega zastopnika svojih zahtev v ministru Dunajevski-ju, ki nikakor neče dopustiti, da bi se Reške tovarne bogatele na skupno-državne stroške. — Dunajevski ne sme in ne more odjenjati, ker je tudi Ogerski vladi dokazal, da je ona zakrivila vso zmešnjavo in toliko škodo za skupne dohodke pri carini od petroleja.

Koroška. — Deželnemu zboru došlo je nad sto prošenj, da se zopet vpelje politična ženitovanjska dovolitev. — Nekateri listi pišejo, da naučni minister Gautsch za škofa celovškega namerava predložiti graškega kalonika, trdega Nemca slovenščine nezmožnega z imenom Kahn. — Ministru Gautschu bil bi ta predlog uže podoben, toda — upamo, da pa vendar ne pojde tako.

Pri sv. Jakobu v Rožni dolini ustanovilo se je prvo slovensko požarno in pevsko društvo, katero se živo priporoča vsem Slovencem za izdatno podporo.

Angleška. — Kraljica podelila je bivšemu knezu Aleksandru visok red.

Žitna cena

v Ljubljani 11. decembra 1886.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 82 kr. — banaške 7 gold. 70 kr. — turšice 5 gold. 4 kr. — soršice 6 gold. 60 kr. — rži 4 gold. 71 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 4 gold. 38 kr. — ajde 3 gold. 74 kr. — ovsa 2 gold. 76 kr. — Krompir 2 gold. 94 kr. 100 kilogramov.